

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXVI, broj 32

11. kolovoza 2016.

cijena 200 Ft

Tukuljski Dan narodnosti i društvenih organizacija

Foto: Kristina Goher

10. stranica

Kultura bez granica

4. – 5. stranica

Zlatna diploma

11. stranica

Hodočašće u Komaru

14. stranica

Komentar

Zbogom, zdrava pameti!

Kada mislimo da je takozvano „bunjevačko pitanje” već zaboravljeno, ono se iznenada opet poteže da bi uzburkalo širu javnost, naravno, s političkim ciljevima. Posrijedi je napis u jednome poznatom državnom dnevniku. Uvodnik napisa, počinje „s velikim” riječima: „Postoji li danas u Mađarskoj narodnosna diskriminacija? Prije nego isprve odvratimo da ne postoji, vrijedno je malo temeljitije pogledati ukolo u vlastitome dvorištu, možebitno upitati i one o kojima je riječ. Primjerice Bunjevce koji se počev od demokratskih promjena uzalud bore da ih mađarska država prizna kao narodnost. Kakav problem imaju službene vlasti u nas s jednom jedva zamjetnom narodnom zajednicom. Raspi-tali smo se.”

I onda piše o tome „raspitali smo se”, „upitali one o kojima je riječ”, a kako?, to se dobro osjeća već i u naslovu, točnije podnaslovu. Bunjevci kontra mađarska država – uz podnaslov, citirajući jednog od „pravih” sugovornika, jednostavno i stilski uistinu probirljivo: Nikad ranije u smrdljivom životu nisam čuo da bismo mi bili drugo, nego Bunjevci. Kako bi i čuo kada pojma nema, s druge pak strane i ne želi čuti. Oslanja se samo na pučku predaju, a još više na vlastito pamćenje. Bez ikakva znanja i poznavanja, bez pojma o podrijetlu, povijesti, a još manje o tijeku stvaranja modernih nacija. Uz to se navode i drugi sugovornici, koji slično narečenoj osobi, dalje potkrepljuju da ni oni nisu u svome životu čuli o tome da bi Bunjevci bili Hrvati. Dakako, jer to svjereveno nisu mogli čuti ni u obitelji ni u školi jer se to pitanje u najmanju ruku prešućivalo. Priči, novinskom napisu nije kraj, slijede pravi „biseri”, ali da ga ne prepričavamo, samo u natuknicama, posjet bajskoj Čitaonici, ni on(i) ne znaju da bi Bunjevci bili Hrvati, ali navode glasovitoga mađarskog matematičara podrijetlom Bunjevca (uzgred, na Fejsbuku možemo čitati ove njegove riječi: „Uostalom, lijepi bunjevački jezik nazivati narječjem današnjeg, poruženoga književnog hrvatskog jezika smatram kaznenim djelom”), onda kačmarska udruga „Neven” čiji predsjednik, pravi stručnjak, jezikoslovac (sic!) razlaže kako je bunjevački bliži srpskome nego hrvatskome jeziku: Srbi govore ekavicom, Hrvati ijekavicom, a Bunjevci ikavicom. Eto objašnjenja, eto dokaza, ako još niste znali. Zbogom, zdrava pameti!

Stipan Balatinac

Glasnikov tjedan

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo „Matija Gubec” organiziralo je sredinom srpnja folklorni nastup svih udruga iz Mađarske i Republike Srbije koji okupljaju bunjevačke Hrvate, kako bi pridonijeli boljoj organizaciji međusobnih posjeta, jačanju udruga i prijateljstava Hrvata Bunjevaca s obje strane granice, a sve u nadi da će susretom dočarati bunjevačku tradiciju onakvu kakvu su naslijedili od svojih predaka. Skup, bar po novinskim vijes-

Mihaela arkanđela u Subotici. obilježena 26. obljetnica osnutka Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Politički dobro isplanirano i učinkovito. Uz brojne članove i simpatizere Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, političke stranke hrvatske nacionalne zajednice u Republici Srbiji, događanju je nazočilo mnoštvo gostiju i uzvanika, među kojima su bili. Miro Kovač, ministar vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske, Ivica Dačić, potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova Republike Srbije, Zvonko Milas, predstojnik Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Ivan Guban, predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj, Slaven Bačić, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Republike Srbije. Gordan Markotić, veleposlanik Republike Hrvatske u Republici Srbiji i Velimir Pleša, generalni konzul Republike Hrvatske u Republici Srbiji.

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i zastupnik u Narodnoj skupštini Republike Srbije Tomislav Žigmanov ocijenio je vrlo važnom nazočnost visokih gostiju i uzvanika na obilježavanju 26. obljetnice te je rekao da to pojačava nadu da će Republika Srbija što prije ispuniti preuzete obveze koje se odnose na prava, položaj i status hrvatske nacionalne manjine, te da će se promijeniti, nažalost, negativna javna zamjedba Hrvata te da će Hrvati postati u svemu ravnopravni građani.

I na samome kraju. Održavanje festivala „Kulturna baština Bunjevaca bez granice” pozdravili su i predsjednici Hrvatskoga nacionalnog vijeća te Hrvatske državne samouprave Tako je HDS-ov predsjednik Ivan Guban pozdravljajući nazočne između ostaloga kazao: Podržat ćemo vaše ideje i planove jer zajednički nam je cilj očuvati sve ono blago što su nam ga predci ostavili. Vjerujem da ćemo to blago na ovim prostorima još dugo čuvati. Kulturna i znanstvena suradnja Hrvata s obje strane granice vrlo dobro funkcionira. Ovakvi susreti važni su i zbog druženja i razgovora kroz koje možemo uobličiti neke nove zajedničke projekte.

Branka Pavić Blažetin

Festival „Kulturna baština Bunjevaca bez granice” ima cilj Trianonom razdvojene Hrvate Bajškoga trokuta jednom godišnje okupiti i jačati tako prijateljske i rodbinske veze.

tima, bio je koliko folklorno-kulturnog karaktera toliko i politički skup. Jer su toga dana Tavankut posjetili i pogledali nastup folklornih društva visoki dužnosnici javnog i političkog života Srbije, Hrvatske te narodnosni dužnosnici Hrvata u Vojvodini i Hrvata u Mađarskoj. Ovo je prvo izdanje festivala, organizatori planiraju nastaviti započeto, okupiti udruge bunjevačkih Hrvata iz Srbije i Mađarske.

Festival „Kulturna baština Bunjevaca bez granice” ima cilj Trianonom razdvojene Hrvate Bajškoga trokuta jednom godišnje okupiti i jačati tako prijateljske i rodbinske veze. Sto godina nakon Trianona stanje je dobrano drugačije i kod Hrvata u Srbiji i kod Hrvata u Mađarskoj. Nazočnost dvaju ministara vanjskih poslova, dviju vlada, hrvatske i srpske, predstojnika Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, diplomata veleposlanstva i generalnog konzulata Republike Hrvatske u Srbiji, narodnog poslanika Hrvata u Narodnoj skupštini, predsjednika Hrvatskoga nacionalnog vijeća i predsjednika Hrvatske državne samouprave iz Mađarske snažna su poruka zajedništvu. Nije naodmet spomenuti da je istoga dana misom u franjevačkoj crkvi svetog

Priprava u finišu za Hrvatsku čuvarnicu u Sambotelu

Približava se vrijeme kad u negdašnjem Dičjem domu u Sambotelu konačno se otvaraju vrata Hrvatske čuvarnice, točnije rečeno, Sambotelke podružnice Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležu u Pečuhu. S Editom Horvat-Pauković, nadzornicom za hrvatsko školstvo u Gradišću i zaduženom osobom za dotičnu ustanovu, još jednoč smo skupa pohodile zgradu u kojoj je sad – već mirno moremo reći – stupila priprava u finiš.

– Svi majstori su jako marljivo djelali, još čekamo na jedno zadnje farbanje i čišćenje zgrade. Mislim da dost dobro stojimo, namještaji su došli, jako su vesele farbe na dičji ormari i sigurna sam da će se i mališani veseliti da će moći pohađati ovakovu lipu čuvarnicu. Po planu će se konkretno djelo začeti 29. augustuša, u pondiljak, i onda će se i službeno začeti ovo odgojno ljeto za petnaest mališanov – je rekla na početku našega razgovora petroviska ravnateljica Dvojezične škole ka se je u zadnji miseci gustokrat obrnula u ovom dijelu Sambotela. U zgradi u prizemlju je velika športska dvorana ka će služiti ujedno kot prostorija za priredbe s pozornicom skupa, a tamo su svlačionice i kupaone, a na prvom katu će biti čuvarnica. U velikoj dvorani je i predstavljeno, kako se more mjesto raspoloviti, u jednom dijelu će dica boraviti dopodne, a u drugom djelu će spati otpodne. Ovde su smještene garderoba, svlačionica i tri kuhnje po propisu. Na dugom hodniku će mjesto dobiti i Ured Hrvatske samouprave grada Sambotela, a bit će ekstar jedna prostorija za posebna zanimanja za onu dicu koj će biti potrebna logopedija, ali ka živu s posebnimi poteškoćami. – Meni vik to fali da nij' dovoljno mjesta za dičja djela, što bi onda svi mogli pogledati. Sad će ovde na stijeni moći svi viditi diče crteže i sva ta djela ka će pripraviti diče ruke – je istaknula Edita Horvat-Pau-

Diana Nagy, Sabrina Tengelić, Laslo Ostrošić i Edita Horvat -Pauković pri ulazu čuvarnice

nica, roditelji su mirnim srcem primili ideju da će sambotelka čuvarnica pripadati pečuškom obrazovnom centru, ovako je početak laglji i more se računati na stručnu pomoć i u izazovi ter problemi neće biti ostavljena sama hrvatska čuvarnica, polag koje se kljetu namjerava pravoda ganuti i osnovna škola. – Dost čuda ljudi je ki navijaju za nas i za srićni početak. Ovi naši simpatizeri jedva čekaju štart naše čuvarnice i drago mi je da su u ovoj grupi i moje kolegice iz drugih institucij. Tako roditelji, kot i djelači, svi u nestrpljenju čekamo da nam još projdu ovi prethodni dani i da svi skupa vidimo, kako će se veseliti mali vlasniki kad dojde dan. Svi mi se ufamo da će ovo lipo funkcionirati i suprot svih poteškoć ke smo uspješno pobijedili u minulom razdoblju – naglasila je jedna od zaduženih osobov povjerenstva za pokretanje nove ustanove sa strane Hrvatske državne samouprave.

th

Moderne stelje i velika prostorija čekaju mališane

ković i pri tom nije zabila i ovim putem se zahvaliti svim roditeljem ki su u velikom broju došli pomoć u čišćenju zgrade, a i cijele okolice. Kako smo čuli, još fali nekoliko namještajev, ugovori za jilo, smetlje, čišćenje, a i dogovor s fajbegari su potpisani, jedino nedostaje još dozvola od Vladinoga ureda. Djelači su zaposleni od 1. augustuša, tako sad jur teče i jedno drugo djelo, da čuvarnica postane i privlačna za dicu. Kako je potvrdila moja sugovor-

Edita Horvat -Pauković i Diana Nagy u razgovoru

Festival Kulturna baština Bunjevaca bez granice održan u Tavankutu

Jačanje oslabljenih veza

Prvo izdanje manifestacije okupilo udruge bunjevačkih Hrvata iz Srbije (Subotice, Tavankuta, Sombora, Lemeša i Žednika) i Mađarske (Baje, Gare, Čikerije i Aljmaša)

Jedna skupina bunjevačkih Hrvata prije nekoliko stoljeća naselila se na području tzv. Bajskog trokuta (Subotica – Sombor – Baja). Povijesna zbivanja učinila su da ih u međuvremenu razdvoji državna granica, a tako je i danas (uz dodatak žičane ograde) kada pripadnici te skupine žive u dvije zemlje – Srbiji i Mađarskoj. To je razdvajanje za posljedicu imalo i to da veze među njima, rodbinske i prijateljske, postupno oslabe.

Kako bi se ovakvo stanje popravilo, tj. ojačale oslabljene veze, tavankutski HKPD *Matija Gubec* pokrenuo je projekt kojim se želi jednom godišnje na jednom mjestu okupiti sve bačke bunjevačke Hrvate. U pitanju je festival *Kulturna baština Bunjevaca bez granice*, čije je premijerno izdanje priređeno prošloga petka u Tavankutu.

Bunjevačke Hrvate iz Mađarske na festivalu su predstavljale četiri udruge: čikerijski KUD *Rokoko*, aljmaški KUD *Zora*, Folklorna skupina garske Hrvatske samouprave, bajski KUD *Bunjevačka zlatna grana*, te garski Tamburaški sastav *Bačka*.

Od „domaćih“ udruga na festivalu, osim spomenutoga HKPD-a *Matija Gubec*, nastupili su i HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice, njihov ogranak iz Žednika, HBKUD *Lemeš* iz Lemeša, te HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora.

KUD „Bunjevačka zlatna grana“

Još nas ima

Na zajedničkom koncertu prikazani su bunjevački plesovi, uz pjesmu i neizostavne tambure. Predstavnici okupljenih KUD-ova slažu se da je ovaj susret koristan i žele da, kako se to popularno kaže, prijeđe u tradiciju. Iako nas je sve manje, još uvijek nas ima – glasila bi neslužbena poruka ovog susreta.

„Želimo pokazati da nas još ima u Bajskom trokutu, da aktivno radimo na očuvanju nacionalnog identiteta. Smatramo da ovakvo povezivanje ima smisla, cilj je u festival uključiti sve naše KUD-ove: i one u Čavolju, Đurđinu, Maloj Bosni. Također, možda i udruge kojima folklor nije jedna od glavnih aktivnosti. Plan je da festival zaživi, a razmišljamo da svake godine bude organiziran u nekome drugom mjestu u kojem žive bunjevački Hrvati, ili ovdje ili u Mađarskoj“, kaže Ivica Dulić iz tavankutskoga HKPD-a *Matija Gubec*.

Bogatstvo pjesme i plesa

Jezik ne znaju, tradiciju čuvaju

Ovaj je susret pokazao i koliko društvene okolnosti utječu na život ljudi. Bunjevački Hrvati iz Mađarske, za razliku od ovdašnjih, danas slabo ili „nikako“ govore svoj materinski govor ili jezik. U to se potpisnik ovoga teksta uvjerio tražeći sugovornika u redovima gostiju s one strane granice. Međutim,

Festival „Kulturna baština Bunjevaca bez granice“ okupio je visoke predstavnike političkog života Republike Hrvatske i Republike Srbije: Miro Kovač, ministar vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske, Ivica Dačić, potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova Republike Srbije.

iako je jezična asimilacija velika, bunjevački Hrvati u Mađarskoj nisu zaboravili svoj nacionalni identitet, neke od pjesama i plesova, kao i običaja. Uče ih i njeguju u KUD-ovima, što smo imali prilike vidjeti i na koncertu u Tavankutu.

Mirjam Filaković iz Baje spada u malu skupinu onih koji govore hrvatski jezik: „Mladi bunjevački Hrvati u Mađarskoj slabo znaju materinski jezik, ali u KUD-ovima uče narodne plesove i pjesme. Taj dio tradicije je živ“, kaže ona.

Aljmašanka Valerija Petrekanić Koszó navodi kako je situacija slična i u tom naselju: „KUD Zora je utemeljen 1995., radi na očuvanju naše tradicije. U Aljmašu imamo prelo, obilježavamo spomendane Ante Evetovića Miroljuba i biskupa Ivana Antunovića. Radujemo se suradnji s bunjevačkim Hrvatima iz Vojvodine.“

Aljmaški KUD „Zora“

Erhard Bende, tamburaš iz Gare, kaže da su nekoliko puta svirali u Vojvodini, ali da su im ti nastupi uvijek posebni: „Granica je samo jedna linija na karti“, napominje Bende.

Gosti iz Čikerije teško bi se mogli nazvati gostima budući da su zbog blizine „zavičaja“, u Tavankutu mogli uhvatiti signal mađarske mreže na svojim mobilnim telefonima.

„Trudimo se očuvati našu tradiciju. Posljednjih se godina slabije viđamo s našim Bunjevcima iz Vojvodine, pa se radujemo ovakvim susretima. Ideja je dobra, drago nam je da smo tu, nadamo se da ćemo malo oživiti tu suradnju“, kaže Krista Kujundžić iz Čikerije.

Potpura manjinskih samouprava

Održavanje festivala *Kulturna baština Bunjevaca bez granice* pozdravili su i predsjednici Hrvatskoga nacionalnog vijeća te Hrvatske državne samouprave (HDS) u Mađarskoj.

„HNV nedvojbeno podržava ovaj projekt i nadam se da ćemo, zajedno s Hrvatskom državnom samoupravom u Mađarskoj, uspjeti obnoviti koliko-toliko tu suradnju, naše veze, da proslavimo i očuvamo naše bunjevačko ime hrvatskoga roda“, rekao je predsjednik HNV-a Slaven Bačić.

„Veze trebaju funkcionirati bez obzira na granicu. Kulturna i znanstvena suradnja Hrvata s obje strane granice vrlo dobro funkcionira. Osim što ćemo uživati u lijepim nošnjama i pjesmama, zvucima tambure, imamo mogućnost i družiti se, te dogovoriti neke zajedničke projekte. Podržat ćemo vaše ideje i planove, jer zajednički nam je cilj: očuvati sve ono blago što su nam ga predci ostavili. Vjerujem da ćemo to blago na ovim prostorima još dugo čuvati“, istaknuo je pred koncert HDS-ov predsjednik Ivan Guban.

Žetvene svečanosti u Čikeriji

Samouprava naselja 23. srpnja ove godine prvi put organizirala je Žetvene svečanosti kod ribičkog jezera. Nakon registracije prijavljenih i pozdravnih riječi načelnika sela, održan je starinski način prikaza žetve, kosidbe i vršidbe, koji je okupio velik broj mještana. Osim kosaca i vršaca posjetitelji su mogli upoznati dio prošlosti, pogledati kosilice i vršilice 20. stoljeća do najmodernijih strojeva današnjice. Nakon zajedničkog tradicijskog doručka, okupljene sudionike i posjetitelje pozdravili su parlamentarni zastupnik okruga Gábor Bányai i načelnik sela László Korbély, koji su nešto kasnije napravili i prve ot-kose. Uslijedili su blagoslov i upute, te je počela žetva od

kosidbe do vrsidbe do vršidbe i skupljanja slame. Organizatori su u podne za objed pogostili svoje goste domaćim jelima, a u ranim popodnevni-m satima počeo je prigodni kulturni program, uz domaće i prekogranične kulturne skupine. Osim drugih u kulturnome programu nastupio je i domaći bunjevački KUD „Rokoko“. Tijekom dana djeca su se mogla zabavljati uz jahanje i druge sadržaje.

S. B.

BAČ – Tamošnji UG „Tragovi Šokaca“ 3. rujna ove godine četvrti put zaredom organizira „Tradicijsko češljanje i izradbu ogavlja Hrvatica u regiji“ uz logističku potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Na prvoj manifestaciji 2013. predstavljeno je češljanje djevojaka, 2014. češljanje snaša (mladenaka), 2015. ogavlja mladih udanih žena.

Ove je godine tema posvećena žetvi: frizure i ogavlja djevojaka i žena u žetvi, a u planu za 2017. godinu su frizure djevojaka i žena u žalovanju. Kako ističu organizatori, priredba ima za cilj oživljavanje, očuvanje i prenošenje na mlade već gotovo zaboravljene tehnike češljanja i izradbe ogavlja. Frizure izvode prijavljene članice uživo, s početkom od 14 sati.

Među popratnim sadržajima organizira se raznolik program:

turistički obilazak starog, drevnog Bača s Franjevačkim samostanom iz XII. stoljeća, srednjovjekovnom Tvrdavom, turskim kupalištem, a u etnokući „Didina kuća“ stručno predavanje etnologa, radionica češljanja i ogavlja vezanih za žetvu, dječja radionica, revija urađenih frizura i ogavlja te bogat kulturno-umjetnički program s revijom frizura, u 18 sati.

ČAVOLJ – U suorganizaciji Hrvatske samouprave i Bunjevačkoga kulturnog društva koje djeluje pod okriljem Samouprave, 30. srpnja priređena je već redovita ljetna plesaničica koja je održana pod velikim šatorom na školskome dvorištu. Za dobro raspoloženje pobrinuo se garski Orkestar „Bačka“. Ulaz na priredbu bio je slobodan, a posjetitelji su uz dobru glazbu mogli uživati u bogatoj tomboli i bifeu.

VI. Hrvatski dan u Birjanu

Birjan, naselje na putu prema Mohaču s desne strane, u kojem su stoljećima živjeli šokački Hrvati. Od osamdesetih godina dvadesetog stoljeća, malo se čulo o Birjanu i njegovim Hrvatima Šokcima. Radili su oni marno, polako su njihova djeca zaboravljala hrvatsku riječ i odlazila u gradove, dok je Birjan sa svojim brežuljcima postajao sve izgrađeniji i sve ljepši. Danas u selu živi nešto više od petstotinjak stanovnika. Prekrasno uređeno naselje u kojem mnogi nalaze svoj dom i doseljavaju se čak i iz udaljenijih krajeva. Odnarođenje je učinilo svoje. Prije desetak godina Birjan se probudio glede hrvatskih organiziranih događanja. Utemeljena je Hrvatska samouprava. Na čelu je Samouprave Milica Murinji Sörös, podrijetlom Garkinja, koja potiče Birjance na okupljanje oko hrvatskih sadržaja. Pod okriljem Samouprave utemeljena je uskoro, prije šest godina, i Hrvatska plesna skupina koju vodi Miličina sestra Mirjana Murinji. Već dva mandata aktivno djeluje Hrvatska samouprava, a jedna od njezinih središnjih priredaba jest Hrvatski dan. On je ove godine održan, 2. srpnja, šesti put, okupljajući mnoštvo Birjanaca, ali i brojnih posjetitelja.

Prepuna birjanska crkva.

U stoljetnoj katoličkoj crkvi, čiji se zvonik sada obnavlja, kažu mi da će se obnoviti i zvono, služena je sveta misa na hrvatskom jeziku. Služio ju je dekan župnik Harkanjske rimokatoličke župe, voditelj povjerenstva za hrvatsku pastoralu Pečuške biskupije Ladislav Ronta. Misu je pjevao vršendski Ženski pjevački zbor Orašje uz orguljašku pratnju vršendske kantorige Marijane. Prekrasno

su pjevali i kantorica orguljala. Nakon svete mise okupili smo se na prostoru ispred crkve, u središtu sela, kojem bi izgledu pozavidjeli i manji gradovi, te krenuli povorkom uz pjesmu i ples, sa sviračima po cijelom selu, zastajući kod pojedinih postaja, plešući, pjevajući i razgovarajući. Tako do doma kulture pa pod postavljeni šator na prostoru ispred crkve gdje je slijedio folklorni program.

Vodila ga je Ildika Bošnjak Balaž, a u njemu su sudjelovali: Folklorna skupina Baranja, Ženski pjevački zbor Orašje, birjanska Hrvatska folklorna grupa, kozarski Ženski pjevački zbor i birjanska Dječja skupina. Svi obučeni u narodne nošnje pokazali su ljepotu hrvatske nošnje, pjesme i plesa. Napomenimo da je posebno oduševila, bar vašu novinarku, Dječja skupina (zapravo nastupile su dvije, mlađa i starija) birjanske Hrvatske folklorne grupe. Oni su oduševili nazočne i s oduševljenjem pokazali naučeno. Nakon programa slijedila je zajednička večera, koju je skuhao, po dobrome starom običaju, najbolji kuhar sela Birjana, Garac Tibor Murinji. Nakon večere i druženja oko stola pak bal do kasnih noćnih sati uz Orkestar Juice.

Branka Pavić Blažetin

Članovi birjanske Hrvatske plesne skupine

Predstavljanje knjige

Etnografija Hrvata u Mađarskoj 2016

Najnoviji, petnaesti svezak „Etnografija Hrvata u Mađarskoj 2016” (Magyarországi horvátok néprajza), Budimpešta/Pečuh, 2016 objelodanjen je u suizdavaštvu Mađarskog etnološkog društva i Znanstvenoga zavoda Hrvata u Mađarskoj, te u nakladi Izdavačke kuće Croatica. Urednik je i lektor izdanja Šandor Horvat. Na naslovnici je poculica podravskih Hrvata.

Jubilarni, petnaesti svezak „Etnografija Hrvata u Mađarskoj 2016” na 130 stranica donosi napise Dániela Bártha: Demoni, bolesti, redovnici (fratri). Hrvatska franjevačka duhovnost i pučka pobožnost u XVIII. stoljeću; Ruže Begovac: Razvijanje ženske frizure među podravskim Hrvatima u prvoj polovici 20. stoljeća; Eve Mirjane Bošnjak: O nošnji Hrvata Bošnjaka iz okolice Pečuha – promjene u kroju; Jakše Ferkova: Ribarstvo u mohačkome kraju (s dijelovima u južnoj Baranji); Kristine Glavanić: Čuvari identiteta – Amaterska kazališna skupina Petrovo Selo; Miše Mandić: Značenje ružmarina u narodnoj tradiciji – bunjevačka ukrasna jabuka s ružmarinom; Andora Véghe: Pitanje rasprostranjenosti pojedinih tipova glazbala s mješinom kod Hrvata u Mađarskoj, u svjetlu odnosa s hrvatskim prostorima. U kazalu imena autora i naslovi napisa dvojezični su, hrvatsko-mađarski, te nakon svakoga teksta je literatura i kratak sažetak na mađarskome te engleskome jeziku.

Iz pera Dániela Bártha temeljem arhivskih istraživanja nastalo je proučavanje bačkih Hrvata, koje slijedi dobro poznatu metodologiju povijesne antropologije. Autor je otkrio takve izvorne skupine pomoću kojih se dobiva uvid u dublje slojeve nekadašnjih promišljanja. Radnja obuhvaća djelatnost redovnika Rochusa Szmendrovicha (Rok Smendrović), iz bačkoga Sombora, u drugoj polovici 1760-ih godina. Szmendrovich je bio „ilirski propovjednik”, istjerivač đavola, iscjelitelj i propovjednik. Napis Ruže Begovac podijeljen je u šest tematskih jedinica: Frizura, Poculica – poculica, Veo za poculicu – *borondžuk*, Igla za poculicu – *drtavci*, *klimavci*, Rubac – *rubac* i Ispod rupca – *potkrilca*, te u njemu opisuje razvoj ženske frizure podravskih Hrvatica od početka 20. stoljeća do kraja 1960-ih godina. Prati razvoj ženske frizure i poculice po dobi žena, njezine promjene, dok se žene nisu „skinule” odnosno kada više nisu nosile narodnu nošnju. O narodnoj nošnji i o tekstilnoj kulturi ove hrvatske subetničke skupine osim autorice podrobnije nitko nije pisao, istraživao. I etnografska stručna literatura navodi ih samo djelomice. Eva Mirjana Bošnjak u svome članku, što je izvadak iz njezina diplomskoga rada, predstavlja mušku narodnu nošnju Hrvata Bošnjaka, kao odjevni predmet koji sam po sebi nositelj je i čuvar utjecaja, a tako i u tehnologiji odjevne industrije. Njezin je rad potkrijepljen nacrtima kroja muških gaća, košulja i prsluka. Rad Jakše Ferkova također je podijeljen u više dijelova: Uvod, Ribarenje u Baranjskoj županiji, Alati ribarenja, Ribarenje u Mohaču, Riblja hrana i Zaključak, te je ilustriran fotografijama o ribarenju. Predstavljajući povijesne promjene sustavnih poveznica mađarskoga ribarstva, autor nas dovodi do značajke ribarenja u užoj regiji, u 19. – 20. stoljeću. Osim pravnih promjena duboke su tragove ostavili u toj grani prehrane i regulacije rijeke, odnosno promjene društvenoga po-

ETNOGRAFIJA HRVATA U MAĐARSKOJ 2016

retka, primjerice oslobađanje kmetova. Vjerodostojnost svojstava ribarenja u Mohaču i njegovoj okolici daju pojedini kazivači. Rad Kristine Glavanić, izvadak iz njezine doktorske studije, usmjeren je na jedno hrvatsko naselje zapadne Mađarske, na važnost petrovoselske Amaterske kazališne skupine, na njezinu ulogu pri očuvanju vrijednosti, te na to kako je ona jedna od mogućnosti jačanja nacionalne svijesti. Autorčin je rad također podijeljen na više cjelina: od identiteta preko važnosti kulturnih udruga, do nastupa i kazališnih predstava, koji su ilustrirani fotografijama. Mišo Mandić piše o Čavolju, naselju u Bačkoj u kojem, kako se navodi, osim većinskoga mađarskoga stanovništva stoljećima žive u miru i pripadnici hrvatske i njemačke narodnosti. U tome selu njegovana tradicijska kultura odlikovala se u zajedništvu s dru-

gim narodima, i danas bi bilo poprilično teško ustanoviti tko je od koga preuzeo pojedine elemente tradicijske kulture. Predmet je njegova razmatranja cvijet ružmarin, sredozemna grmolika mirisna biljka iz porodice usnača. Svoju je najveću popularnost, baš među Hrvatima Bunjevcima, postigao u XVIII. stoljeću. Andor Véghe pod naslovom „Umjesto zaključka” navodi kako mu nije bila namjera razraditi cjelinu gajdaške i dudaške tradicije u Baranji, nego je htio tek upozoriti na nužnost i opravdanost takvoga složenog i opsežnog istraživanja. U svome radu primjerice opisuje regionalna geografska odredišta klasifikacije hrvatskih glazbala na panonskome području, ili polazna pitanja klasifikacije glazbala te pitanje rasprostranjenosti različitih tipova svirala s mješinom u Baranji.

Kristina Goher

Trenutak za pjesmu

Blues o ljubavi

Soba u kojoj nema svjetlosti
svjedok je tuđe hrabrosti,
grad u kojem nema prijatelja.
ljubičasto...

Feniks koji uzlijeće i nikad ne poleti,
užeglo ljeto i miris ustajalosti
žrtve su vlastite nemoći.

Kriv zbog potpune uzaludnosti,
blues o ljubavi.

O ljubavi ljubičasto,
ljubičasto...

Lidija Bajuk

50. Đakovački vezovi

Ovogodišnji, jubilarni, Đakovački vezovi odvijali su se u Đakovu od 4. lipnja do 3. srpnja. Ova manifestacija izvornoga narodnog folklora okupila je brojne sudionike i goste iz cijele Hrvatske i inozemstva, pa i Hrvate iz Mađarske. Na Đakovačkim se vezovima izvodi izvorni folklor, prije svega Slavonije, Baranje i zapadnoga Srijema te drugih krajeva Hrvatske uz prateće priredbe – otvorenje raznih izložaba, konjičke, kulturne i turističke priredbe.

Pismohrana Hrvatskoga glasnika: Ženski pjevački zbor Augusta Šenoe na svetoj misi na hrvatskome jeziku u pečuškoj katedrali, u lipnju 2016.

Održavaju se i razne priredbe kao što su Mali vezovi, pučko crkveno pjevanje, svečano otvorenje, Đakovština u pjesmi i plesu, gosti u pjesmi i plesu, svečana povorka ulicama grada Đakova, Međunarodna smotra folklora, Smotra folklora Hrvatske, Smotra folklora Slavonije i Baranje te program zatvaranja „Slavonijo, zemljo plemenita“ uz izbor najbolje nošenoga narodnog ruha. Izbor djevojke i snaše, momka u najljepšoj nošnji. U sklopu Đakovačkih vezova održava se i Bonavita u Trnavi – natjecanje nategača i dodjela nagrada najboljim vinima, zatim izložba i kušanje kruškovače-vilijamovke te gastrofest: kulinijada, degustacija i konzumacija fiša i čobanca. A tu je i međunarodno konjičko natjecanje, a tko još nije čuo za đakovačku ergelu i lipicance. Ne zaboravimo međunarodni etnofilmski festival „Srce Slavonije“ i đakovački susret hrvatskih književnih kritičara.

U sklopu 50. Đakovačkih vezova održan je i ovogodišnji 19. susret hrvatskih književnih kritičara održan u tamošnjemu Hrvatskom domu od 27. do 28. lipnja u organizaciji Ogranak Matice hrvatske u Đakovu i DHK ogranak Slavonsko-baranjsko-srijemski Osijek pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Republike Hrvatske. Napomenimo da su laureati spomenutoga Susreta hrvatskih književnih kritičara Ivica Matičević, Ivana Buljubašić i Helena Sablić Tomić. Matičeviću je Nagrada „Julija Benešića“ pripala za knjigu kritika „Mjera za priču“, a mla-

doj osječkoj autorici Ivani Buljubašić Povelja uspješnosti „Julija Benešića“ dodijeljena je za njezin niz književnih kritika objavljenih u časopisima i internetskim portalima. Iznimno ove godine, Povjerenstvo Đakovačkih susreta hrvatskih književnih kritičara dodijelilo je i Posebnu nagradu „Julija Benešića“, i to Heleni Sablić Tomić za njezinu knjigu Dodir teksta. Na ovogodišnjim Susretima središnje mjesto zauzelo je predstavljanje projekta petoknjižje Cvelferica; panonizam, pismo književnosti i kulture. Cvelferija, područje devet sela u županjskoj Posavini uza Savu, na istoku, uz Bosnu i Srbiju, predstavljena je kao prostor bogat pismom, kazivačima, kulturom, pučkom predajom.

Okosnica i ovih 50. Đakovačkih vezova događa se prvoga srpanjskog vikenda. Svojevrsni uvod u svečanost otvorenja bilo je već uobičajeno Pučko crkveno pjevanje, koje se održava u organizaciji Milosrdnih sestara Sv. Križa, priređeno je 1. srpnja u Samostanu sestara Sv. Križa. Na ovogodišnjoj smotri nastupio je i pečuški Ženski pjevački zbor Augusta Šenoe izvodeći dvije skladbe: O, presveta Djevice, i O, slavo nebeska.

-mcc-

Bogatstvo...

**Prisička familija Zadrović iz 1936. ljeta
(Kipic nam je poslao Imre Harsányi)**

Tukulja

Dan narodnosti i društvenih organizacija

U parku pokraj tukuljskog Općeprosvjetnog doma sredinom lipnja priređen je Dan narodnosti i društvenih organizacija. Posrijedi je redovita gradska ljetna priredba koja nudi zanimljivosti za svaku dob, i u koju se iz godine u godinu djelatno uključuje i mjesna Hrvatska samouprava.

Sve znatiželjnike koji su toga pretoploga ljetnog dana posjetili priredbu, nudilo se ponešto sadržaja. Prijepodne je bilo određeno za mlađu dob, mame i bake mogle su im pripomoći kod izradbe origamija, papirnatih cvjetova ili vjetrenjača, a pojedini su začas postali mačke, lisice, miševi ili omiljene figure crtanih filmova kada su spretne ruke oslikale njihova lica. One pustolovne čekale su konjske zaprege. U Tukulji djeluje gotovo deset društvenih organizacija te Hrvatska, Srpska i Njemačka narodnosna samouprava. Svi su oni kod svojih štandova predstavili se rukotvorinama, nakitim, fotografijama, izdanjima, slikama, i kulinarским specijalitetima. Na pozornici u poslijepodnevnom satima izvodio se kulturno-folklorni program. Posjetitelj je već izdaleka prepoznao hrvatski štand gdje se vijorila hrvatska zastava, a goste je ljubazno dočekala Katinka Agić-Farkaš, zastupnica tukuljske Hrvatske samouprave, koja je znatiželjnima nudila knjige i rječnike Izdavačke kuće Croatica, također i domaće čevapčice te kolače. Ali nije bila sama jer je dugogodišnja bivša predsjednica Hrvatske samouprave Zorica Babić Agatić posjetila svoje sunarodnjake. Kako nam kaže, neće izostaviti nijednu prigodu gdje nastupa hrvatska zajednica, a jednako tako prati i pomaže rad mladih. Zastupnica Marta Golja u domu kulture dočekala je posjetitelje gdje su bile izložene slike u tehnici ulja na platnu, bušarske maske koje je za ovu prigodu posudio Erćinac Marko Sili, također i stari molitvenik iz 1824. godine, dio hrvatske vjenčаницe iz ostavštine Laure Pešut. Marta Golja po-

Podravske plesove izvode članovi omladinske skupine.

tanko je priopćila priču svakoga izloženog predmeta. Predsjednik tukuljske Hrvatske samouprave Ladislav Halas kod pozornice je usklađivao kulturni program.

Popodnevni su program dječjim plesovima i igrama otvorili polaznici hrvatske skupine, što su ih uvježbale odgojiteljice Marta Blaho i Marija Ašin Marcsa. S podravskim se plesovima predstavila plesna skupina mladih, koje je koreografije uvježbao i na scenu postavio Ladislav Halas. Pjevački zbor Komšije, pod vodstvom Ladislava Tornjošija, otpjevao je nekoliko hrvatskih pjesama, a neizostavni je dio programa bio i nastup mjesnoga Muškoga rackoga pjevačkog zbora čiji članovi još uvijek zadivljuju slušatelje svojim glasovima. Pojedine je izvedbe pratio Tamburaški sastav Kolo, pod vodstvom Ladislava Halasa. Tukuljske su Hrvate posjetili i andžabeški prijatelji, također i predsjednica tamošnje Hrvatske samouprave Agica Weselović. Od podunavskih gradova u okolici Budimpešte, glede hrvatskoga jezika i očuvanja običaja, može se reći da je Tukulja možda u najboljem položaju. U vrtićima se uče hrvatski jezik i običaji, a taj se odgojno-obrazovni rad nastavlja u Osnovnoj školi Sándora Weöresa. Kultura i folklor također se njeguju jer postoji i omladinska skupina, više grupa odraslih i osoba zrelije dobi. U mjesnoj Hrvatskoj samoupravi međudobno došlo je do promjene, naime Andreja Agić je odstupila od dužnosti i vratila mandat, a novi je zastupnik Edmond Bende. Čestitka zastupnicima za ljubazno i svesrdno gostoprimstvo te, kako rekoše, vidimo se jesenas na II. tukuljskoj šetnji.

Kristina Goher

Marta Golja, Zorica Babić Agatić i Katinka Agić-Farkaš

Zlatna diploma petroviskoj odgojiteljici Ani Milišić-Horvat

„U snu sam još vikar u čuvarnici!“

Za petroviskom osnovnom školom se je ganula u peštansku Srpsko-hrvatsku gimnaziju ku je i zgotovila 1964. ljeta. Odnud je daleko peljao put mlade petroviske Ane Milišić-Horvat sve do Szarvasa, koje naselje je oko 400 km od Petrovoga Sela. Dvi ljeti je pohađala onde Institut za odgojiteljice, otkud je nedavno dobila svidodžbu. Diplomu zlatnu s razlogom, jer je ljetos tomu jur pol stoljeća da je „ostavila“ to mjesto. U daljini od pet desetljeć smo pogledale najzad s tetom Anuškom i u misli smo malo i stale po ti važni štiga nje žitka.

– Ova zlatna diploma na jedan kraj me malo iznenadila da sam dobila, ali svakako mi je dobro spala i me presenetila – je rekla moja sugovornica ka je u ranoj mladosti zašla u Budimpeštu u Srpsko-hrvatsku gimnaziju. – I ono mi je dost daleko bilo, nigda-nigda sam mogla i plač pustiti, kad su mi falila starina i svi oni ke sam rado imala. U Szarvas sam se javila na dalje školovanje, kad su tod na našem jeziku

podučavali odgojiteljice i u našoj okolici nije bilo mogućnosti da na našem materinskom jeziku zgotovim odgojiteljsku školu. Ja sam jako rado imala dicu i znala sam da u Szarvasu je jedan profesor ki na našem jeziku predaje jačke, pjesmice, i to me malo obatrilu, tako sam se ganula. Tamo sam čuda volila biti, nek u Budimpešti. U Pešti smo morali po srpskom jeziku govoriti i nisu uprav za dobro zeli naš gradišćanskohrvatski, a to mi je jako teško bilo. Od hištorije do zemljopisa sve smo morali na srpskom jeziku učiti. Nisam se najbolje ćutila sprvine, ali kasnije je jur bolje bilo. Bilo je u to vrime Petroviščankov još tod, s manom je u jedan razred išla Elizabeta Grabarić, obar nas su išle Katica Krammer i Marika Kaločaj, ali u Szarvasu zvana mene, nikogar nije bilo iz našega sela. Iz ove krajine sam nek ja bila. Tamo je jako dobro društvo bilo i imala sam mogućnost da jačim u zboru i igram odbojku. Čuda kipicov imam od toga vrimena – su rekli teta Anuška, ka su za prvo i jedino djelatno mjesto imali petrovisku čuvarnicu. Kot odgojiteljica su bili zaposleni veljek za školom u Szarvasu, 1966. ljeta, od 1973. su postali peljačica u povjerenju, a tri ljeti kasnije sve do mirovine, 2000. ljeta, oni su peljali dotičnu ustanovu. – Najvekše veselje mi je bilo da sam se mogla s dicom baviti, kad sam je jako rado imala. A to što sam mogla napraviti za nje, to sam i probuvala napraviti od srca. U onu dob je jako čuda dice bilo, 1978. ljeta još i dvi grupe smo imali ke su išle u školu. Kot sam bila u čuvarnici, stalno smo sabirali naše stare povidajke, naše meše i jačke, koje su bile u Petrovom Selu, i to smo probuvali i prikdati našoj dici. I danas kad je kakova svetačnost, onda čujem nekoliko pjesmic i pjesam iz te kolekcije. Nam je onda jako dobro bilo, mi smo se pominale stalno na našem jeziku, a dica ka nisu na toliko razumila, donidob smo im

govorili riči, dokle su dravdošla što, kako se mora izgovoriti. Strašno je ločesta ćut da današnja dica ne govoru naš jezik i čuda je dice ke dojdru iz okolice i ništ' ne znaju po hrvatski. To je dost tužna vist za nas! Mi smo se tako mogli učiti, koliko jezikov znaš, toliko si vridan. Karkamo smo prošli, mi smo se mogli nek po hrvatski pominati. Sad starina nisu jako za hrvatski jezik, za par ljet će dravdojti da još bi se nek morali pominati po hrvatski u familija, čuvarnici i školi... – rečeno je, i poznajući tetu Anušku, znamo da im boli ova nemarnost. Teta Anuška, iako su bili umirovljeni 2000. ljeta, još dvi ljeti su najzad prošli djelati. „Kad sam dobila mirovinu, nisam ni mislila da ću ja ostaviti dicu. Strašno jako su mi falila dica, bilo je takove noći kad sam mogla sanjati da sam u ovodi. Kot i sad, u snu sam još vikar u čuvarnici! S drugom Anom Milišić-Horvat djelam, kojoj sam naprikdala

Ljeta 1966., kad se prikzame diploma za odgojiteljicu u Szarvasu

peljačstvo čuvarnice i ka, nažalost, jur jedanaest ljet nij' već med nami.“ Kad se pita, je li bi još jednoč izabrali ovu profesiju kad bi bila mogućnost, bivša odgojiteljica prez razmišljanja odgovori: „To je sigurno! Ja sam od male malosti htila biti odgojiteljica, zavolj dice. I kot je bila ova naša kolektiva kad smo skupa djelali, to je najbolje bilo da smo svi od svoje volje išli u čuvarnicu. Je to bilo u djelatnom vrimenu, ali uvečer, tod smo se mogli pominati i zaistinu dobro se ćutiti. „Sad jur šesnaest ljet mine u mirovini, a tetu Anušku poznamo i kot veliku hodočasnicu, a zvana toga još imaju hobi. – To mi dobro spade da idem u Celje. Falu mi ljudi s kimi idem od ljeta do ljeta na tom putu, ali sad jur nek dva dane idem pišice, kad malo ćutim da mi već koljena bolu. Nedavno smo bili u Nimški Šica na shodišču, pred kratkim smo domon došli iz Međugorja. Kot vidiš u vrtlu, tamo su mi kitice, a isto tako su i dica bila. 'Ko prema dici nimaš ljubavi, 'ko prema kiticam nimaš ljubavi, 'ko prema onomu nimaš ljubavi što djelaš, onda ti je sve čisto zaman...

Timea Horvat

Hrvatski narodnosni susret u Brlobašu

U organizaciji Hrvatske samouprave, 17. srpnja u sklopu programa ovogodišnjega Hrvatskog dana sela priređeni su razni programi koji su započeli u popodnevnom satima. Kao svake godine, govorena je sveta misa na hrvatskom jeziku u mjesnoj katoličkoj crkvi koju je služio martinački župnik Ilija Čuzdi. Slijedio je kulturni program, a navečer druženje uza svirku Orkestra Vizin. Priredbu su podupirali: Hrvatska samouprava Šomoške županije, Zajednica podravskih Hrvata, Savez Hrvata u Mađarskoj, Hrvatski kulturni i sportski centar „Josip Gujaš Džuretin” te Ministarstvo ljudskih resursa.

Starinski tamburaši sastava Biseri Drave

Načelnica sela Piroška Gujaš Dudaš u svome pozdravnom govoru poželjela je dobrodošlicu svim gostima i uzvanicima, a uz nju nazočne je pozdravio i predsjednik brlobaške Hrvatske samouprave Ivica Pavleković. Priredbi su pribivali, između ostalih, parlamentarni zastupnik László Szászfalvi, načelnici okolnih naselja te

predsjednici hrvatskih samouprava ove regije. Programi su počeli u poslijepodnevnom satima. U mjesnoj crkvi govorena je sveta misa na hrvatskom jeziku. Potom su svi sudionici krenuli povorkom prema mjesnom domu kulture, naravno, uz glazbu, pjesme i ples. Zatim je slijedio kulturni program u mjesnom domu kulture koji, kao uvijek, bio je vrhunac ovoga susreta. No to nije ni malo čudno, brlobaška Hrvatska sa-

„Starinčice”, sestre Bernadeta i Doris Dudaš

mouprava uvijek daje sve od sebe kada je riječ o takvim priredbama. U kulturnom dijelu večeri sudjelovali su KUD-ovi, orkestri i zborovi ove regije. Prvo su na pozornicu stupili starinski tamburaši sastava Biseri Drave. Oni su s pjevačicama pokazali svoje glazbeno i pjevno umijeće, što je publika zadržano slušala. Nakon njih publika je opet mogla slušati tamburašku glazbu Šeljinskih tamburaša, a i mladi martinački svirači pokazali su što su naučili u posljednje vrijeme. Prekrasne pjesme, značajne za ovu

regiju čuli smo od martinačkoga Ženskoga pjevačkog zbora „Korjeni”. Nakon pjevačice zbora slijedio je barčanski KUD Podravina, koji je svoju koreografiju predstavio zajedno s članovima lukoviškog KUD-a Drava. Od njih smo mogli vidjeti podravsku koreografiju u divnoj narodnoj nošnji. Plesači KUD-ova dali su najbolje od sebe, pa gledateljstvo ni ovaj put nije bilo razočarano. Nakon programa domaćini su sve uzvanike čekali s ukus-

Dio članica martinačkoga Zbora „Korjeni”

nom večerom. Osim mise i kulturnoga programa organizatori su ove godine pripremili i izložbu barčanskoga slikara Jožefa Fučkara. Završni je scenarij Dana bila hrvatska plesničica, na kojoj je svirao pečuški „Vizin”, koji je dočarao itekako odlično ozračje.

Luca Gažić

Dio članova barčanskoga KUD-a „Podravina”

Filmovi za ljetne dane

Ljetni praznici i godišnji odmor savršena su prigoda da se posvetimo onim stvarima za koje tijekom godine nismo imali dovoljno vremena, a negdje smo to duboko željeli. To može biti druženje s prijateljima, bavljenje nekim hobi-jem, odlazak u planine, čitanje dobrog romana ili pak gledanje filmova. Ako se na vašem popisu ljetnih želja nalazi ovo posljednje, preporučujemo vam nekoliko filmova koje možete pogledati u kinima.

Legenda o Tarzanu

Žanr: akcija/pustolovina

Režija: David Yates

Glavne uloge: Alexander Skarsgård, Margot Robbie, Christoph Waltz, Samuel L. Jackson, Casper Crump, John Hurt, Djimon Hounsou, Ella Purnell, Simon Russell Beale...

Radnja filma: Prošlo je mnogo godina otkako je Lord Grey-stoke, nekada poznat kao Tarzan, napustio afričku prašumu. Greystoke već duže vrijeme živi u civilizaciji sa svojom suprugom Jane. Kada dobije poziv da se vrati u Kongo kao trgovački izaslanik, ponovno se ujedinjuje sa starim prijateljima. Pustolovina počinje u trenutku kada shvati da je samo obični pijun u smrtonosnoj igri pohlepe i osvete koju je osmislio belgijski kapetan Leon Rom.

Pete i zmaj

Žanr: pustolovina

Režija: David Lowery

Glavne uloge: Bryce Dallas Howard, Robert Redford, Oakes Fegley, Wes Bentley, Karl Urban, Oona Laurence...

Radnja filma: Pustolovine siročeta Petea, i njegova prijatelja Elliota za kojeg se ispostavi da je on zapravo zmaj... Godinama stariji drvorezac Meacham oduševljava djecu svojim pričama o ljutom zmaju koji boravi duboko u šumama američkoga sjeverozapada. Za njegovu kćer Grace (Bryce Dallas Howard) koja radi kao šumska rendžerica te priče su samo obične izmišljotine... sve dok ne sretne Petea. On je tajanstveni desetogodišnjak bez obitelji i doma koji tvrdi da živi u šumi s divovskim zelenim zmajem koji se zove Elliot.

XV. Hrvatsko hodočašće u Komaru

U malome mjestu Komaru (Homokkomárom) nedaleko od Kaniže nalazi se najveće zadunavsko proštenišće. Svakog mjeseca 13. dana održava se hodočasni dan radi otkupljenja grijeha. Od 2002. godine jedan takav dan posvećen je i pomurskim Hrvatima, od tada svake godine 13. srpnja govori se misa na hrvatskom jeziku i ophod. I ove se godine okupilo mnoštvo hodočasnika i molilo se za pomoć Blažene Djevice Marije i za dušu pokojnoga mons. Blaža Horvata, koji je dugo godina vodio pomursku pastoralu. Misno slavlje predvodili su Karlo Šimek, župni vikar u Prelogu, Pavao Markač, svetomarski župnik, i Attila Molnár, mjesni župnik.

Petnaesti put je organizirano hrvatsko hodočašće u Pomurju, onomad je započelo u organizaciji kaniške Hrvatske samouprave, a u posljednje vrijeme organizaciju je preuzela županijska Hrvatska samouprava. Svake godine na taj dan iz Hrvatske dolazi svećenik celebrirati misu na hrvatskom jeziku i mnogoput gostuje i crkveni zbor iz Hrvatske. Dugi niz godina mise je predvodio pokojni mons. Blaž Horvat, to je bila prva godina da njega nije bilo, pa je hodočasnička misa bila posvećena njemu. Po

Krenulo se od podnožja brda.

običaju, pomurski vjernici iz raznih naselja okupili su se kod podnožja brda, s križem i noseći svoje zastave te pjevajući vjerske pjesme, u čemu su im pomogle članice preloškoga Crkvenoga zbora, krenuli su prema vrhu u crkvu gdje se nad oltarom nalazi čudotvorna slika Djevice Marije s malim Isusom, koja je pronađena pri kopanju temelja crkve. Prema kronici, sliku su odnijeli u donju kapelicu, a ona se vratila na svoje prvotno mjesto, a onaj tko se molio pred slikom ili ju je dotaknuo, ozdravio je. Toj čudotvornoj slici hodočasnici dolaze od kraja 18. stoljeća. Inače, komarska je crkva u potpunosti sagrađena 1778. g., a budući da su u okolici živjeli i Mađari, i Hrvati, i Nijemci, grof Batthyány je zatražio da se po potrebi mise služe na tri jezika. Dokument o tim podatcima našao je bivši župnik Imre Szűcs (sada je župnik u Kaniži) i u dogovoru s kaniškom Hrvatskom samoupravom započela su hrvatska hodočašća. Tijekom 15 godina hrvatski vjerski sadržaji proširili su se, održava se i hrvatski križni put pred Uskrs. Zahvaljujući potpori Hrvatske državne samouprave, ovog su proljeća obnovljene postaje križnog puta i križ u podnožju brda. Prije negoli se krenulo na vrh, župnici Karlo Šimek, Pavao Markač i Attila Molnár posvetili su križ uz hrvatsku molitvu. Na misnom se slavlju vjer-

nicima obratio župni vikar Karlo Šimek, zahvalio je što su se u tako velikom broju okupili radi slavljenja Blažene Djevice Marije, koju je Isus ostavljao za vjernike, da bude i njihova majka, a time su dobili i obvezu da skrbe o njoj, da je i štuju. Mjesni župnik Attila Molnár s nekoliko rečenica na hrvatsko-

Župnici su posvetili obnovljeni križ (slijeva Attila Molnár, Karlo Šimek i Pavao Markač).

me jeziku zahvalio je hrvatskim župnicima na pomoći, te hrvatskim vjernicima na organizaciji i sudjelovanju.

Marija Vargović, predsjednica Hrvatske samouprave Zalske županije, sa zadovoljstvom je promatrala okupljeno mnoštvo, reče da će se županijska organizacija potruditi da se mise na hrvatskom jeziku nastavljaju, a u planu je posjet varaždinskom biskupu, da se o tome razgovara. Misno su slavlje uveličali pjevanjem članovi preloškoga Crkvenog zbora i pomurskih zborova te članovi Tamburaškog sastava „Stoboš“.

beta

Ophod

Hrvatski dani u sklopu V. Međunarodnog festivala „Južna kapija“

Ovogodišnji V. međunarodni festival „Južna kapija“ u organizaciji Saveza festivala folklor „Južna kapija“ održava se na pečuškim trgovima i ulicama od 12. do 21. kolovoza. Dani 12. i 13. kolovoza Hrvatski su dani čiji je domaćin KUD Tanac, na čelu s umjetničkim voditeljem Józsefom Szávaijem. Dva su to dana međunarodnoga festivalskog značaja s gostovanjem mnogobrojnih hrvatskih folklornih društava iz Mađarske i matične domovine Hrvatske. Događanja se održavaju na dva pečuška trga: Trgu Dóm i Széchenyi, a bude li kiše, u Gimnaziji „Klára Leőwey“. Dana 12. kolovoza programi počinju u 17 sati na Trgu Dóm, namijenjeni su djeci i obiteljima kako bi se mimohodom krenulo sa spomenutoga mjesta prema Széchenyijevu trgu, gdje će na otvorenoj pozornici, s početkom u 19 sati otpočeti gala program u kojem će nastupiti: vinkovački KUD Šumari, salantski KUD Marica (odrasla skupina), Pačići, dječja skupina KUD-a Tanac, dječja i omladinska skupina salantskog KUD-a Marica te KUD Tanac. Dana 13. kolovoza programi počinju u 18 sati, također sa sadržajima namijenjenim djeci i obiteljima, potom se mimohodom kreće prema otvorenoj pozornici na Széchenyijevu trgu. Ondje, s početkom u 19.30: velikogorički Folklorni ansambl Turopolje, KUD mohačke Šokačke čitaonice, mohački Orkestar Poklade, KUD Tanac, njegova dječja skupina Pačići te mohački KUD Zora. KUD Tanac nastupa na velikoj pozornici Széchenyijeva trga, s brojim izvođačima, i 16. kolovoza, s početkom u 19.30 u sklopu programa naziva „Pet godina folklornog festivala Južna kapija“, a 20. kolovoza slobodan je dan Festivala, naime toga dana njegovi sudionici nastupaju na završnoj svečanosti XX. međunarodnog festivala narodnog plesa u Mohaču. Završni je dan V. Međunarodnog festivala „Južna kapija“ 21. kolovoza kada će između ostalih na Trgu Dóm, s početkom u 17 sati Orkestar Vizin predstaviti svojih 35 godina djelovanja, a u programu na pozornici Széchenyijeva trga, među ostalima, nastupit će i pečuški KUD Baranja.

Treći dan Santovaca

Pod krilaticom „Gdje god živio – ako si rođen i odgojen ovdje – ovamo pripadaš do vijeka“, u organizaciji santovačke „Čajane“ (Teaház) odnosno njezina vlasnika Gabora Varge, 12. – 13. kolovoza, treću godinu zaredom priređuje se Dan Santovaca. Kulturno-zabavna priredba ove godine posvećena je obitelji Vujičić i Miši Jeliću. Tom će prigodom 12. kolovoza u mjesnom domu kulture u 18 sati biti otvorena prigodna izložba njima u spomen, nadalje izložba amaterskoga slikara Stipana Pauka, te izložba santovačkih rukotvorina. Nakon otvorenja izložbe slijedi svečana predaja i blagoslov spomenika postavljenih u Parku slobode i znanosti u čast obitelji Vujičić i Miše Jelića. Slijedi spomen-koncert Vujičić i Vujičić Blues od 20.30 na otvorenoj pozornici na središnjemu seoskom trgu. Sutradan se priredba nastavlja s kulturnim programom na središnjem trgu. Od 20 sati nastupa KUD „Mohač“ voditelja Stipana Filakovića, a nostalgična pučka veselica završava uz domaći Orkestar „Miki, Gili, Branko“. Ulaz je na sve programe slobodan.

Hrvatski dan na kozarsko Ivanje

U organizaciji Hrvatske samouprave sela Kozara, ondje je 25. lipnja održan uobičajeni Hrvatski dan vezan uz proštenje (bučuru) i štovanje sv. Ivana. Ivanjsko okupljanje na svetoj misi u mjesnoj kapelici okupilo je mnoštvo vjernika. Svetu misu služio je dekan župnik Harkanjske rimokatoličke župe, voditelj povjerenstva za hrvatsku pastoralu Pečuške biskupije Ladislav Ronta. Misu je pjevao vršendski Ženski pjevački zbor Orašje uz orguljašku pratnju vršendske kantore Marijane. U folklornome programu nastupila je hrvatska plesna skupina kozarskog vrtića, pečuški KUD Tanac, birjanska Hrvatska folklorna grupa, muška pjevačka skupina iz Bocanjevaca (etnoselo nedaleko od Belišća) iz Slavonije u Republici Hrvatskoj. Okupilo se toga dana mnoštvo ljudi u Kozaru, njih tristotinjak. Došli su mnogi iseljeni Kozarci sa svih strana, na radost organizatora.

Branka Pavić Blažetin

PLAJGOR – Seoska samouprava, Hrvatska samouprava Plajgora i Crikveni tanač dotičnoga naselja Vas srdačno pozivaju na svečanu svetu mašu u obnovljenoj mjesnoj crikvi Sv. Martina i na Dan sela 14. augustuša, u nedilju, s početkom u 10 uri. Svečanu mašu celebriraju dr. Lajos Pápai, umirovljeni jurski biskup, dr. Anton Kolić, umirovljeni duhovnik, i Štefan Dumović, farnik Unde, Hrvatskoga Židana i Plajgora. U 11.30 slijedi svečana sjednica Crikvenoga tanača Plajgora i pozdravne riči načelnika Plajgora Vincija Hergovića ter izvješćaj o obnovi crikve Matije Meršića, potpredsjednika Crikvenoga tanača. U 12 uri je predviđen objed, a potom kulturni program u kom nastupaju: jačkarni zbor „Sv. Cecilija“ iz Sambotela, diča folklorna grupa iz Hrvatskoga Židana, mišani pjevački zbor „Zviranjak“ iz Prisike, HKD „Čakavci“ iz Hrvatskoga Židana, ženski zbor „Peruška Marija“ i TS „Židanci“.

BAJA

Hrvatska plesačnica

Kulturna udruga Plesni krug „Šugavica“ u okviru redovitih plesačnica petkom, 16. rujna 2016. od 18 do 21 sat organizira Hrvatsku plesačnicu uza živu glazbu koja će se ostvariti s potporom Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije. Plesove će podučavati Vesna Velin, članica pečuškog KUD-a „Tanac“, svira Orkestar „Vizin“. Ulaz slobodan.

REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO UPRAVE

KLASA: 013-01/16-01/33
URBROJ: 515-03-01-02/1-16-02
ZAGREB, 30. SRPNJA 2016.

OBJAVA BIRAČIMA

Predsjednica Republike Hrvatske je dana 16. srpnja 2016. godine donijela **Odluku o raspisivanju prijevremenih izbora za zastupnike u Hrvatski sabor.**

Izbori na biračkim mjestima u Republici Hrvatskoj održat će se u **nedjelju 11. rujna 2016. godine.**

Izbori na biračkim mjestima u sjedištima diplomatsko-konzularnih predstavništava Republike Hrvatske održat će se u **subotu 10. rujna 2016. i u nedjelju 11. rujna 2016. godine.**

Pozivaju se birači da izvrše pregled, dopunu i ispravak podataka upisanih u registar birača u službi za opću upravu ureda državne uprave u županiji i Gradskom uredu za opću upravu Grada Zagreba, prema mjestu svog prebivališta, **svakim radnim danom u radno vrijeme ureda, a u subotu 27. kolovoza 2016. godine u vremenu od 8,00 do 14,00 sati.**

Pozivamo pripadnike nacionalnih manjina, koji će navršiti 18 godina od dana održavanja izbora da se izjasne o svojoj nacionalnoj pripadnosti pred nadležnim uredom.

Podsjećamo birače da se na dan izbora ne mogu izjašnjavati o svojoj nacionalnoj pripadnosti osim onih koji nisu upisani u registar birača.

Detaljnije obavijesti bit će objavljene na internetskim stranicama nadležnih ureda.

Zahtjevi za dopunu ili ispravak podataka u registru birača mogu se podnositi **zaključno do srijede 31. kolovoza 2016. godine.**

Na internetskoj stranici Ministarstva uprave <https://uprava.gov.hr> omogućen je uvid u registar birača putem OIB-a ili MBG-a građana i prezimena te su dostupni podaci o nadležnim uredima i službenicima ovlaštenim za vođenja registra birača.

Također, do 31. kolovoza 2016. godine, građanima će u nadležnim uredima biti dostupan uvid u podatke upisane u registar birača koji se odnose na osobno ime i adresu birača.

Na izborima za zastupnike u Hrvatski sabor, biračima je omogućeno glasovanje izvan mjesta prebivališta.

1. BIRAČI KOJI IMAJU PREBIVALIŠTE U REPUBLICI HRVATSKOJ mogu glasovati izvan mjesta svog prebivališta:

a) ako žele glasovati u Republici Hrvatskoj zatražit će PRIVREMENI UPIS za mjesto, gdje će se zateći na dan održavanja izbora, u nadležnom uredu neovisno o mjestu upisa

b) ako žele glasovati u inozemstvu, zatražit će PRETHODNU REGISTRACIJU u nadležnom diplomatsko-konzularnom predstavništvu Republike Hrvatske ili u nadležnom uredu u Republici Hrvatskoj

c) iznimno, birači mogu u nadležnom uredu, u kojem su upisani u registar birača, zatražiti **POTVRDU ZA GLASOVANJE IZVAN MJESTA PREBIVALIŠTA s naznakom mjesta** boravka u Republici Hrvatskoj odnosno države i diplomatsko-konzularnog predstavništva Republike Hrvatske na kojem će se zateći na dan izbora, a predocjenjem koje će moći glasovati:

- u pravilu, na biračkom mjestu naznačenom u potvrdi odnosno
- na (bilo kojem) redovnom biračkom mjestu unutar svoje izborne jedinice ili
- na (bilo kojem) posebnom biračkom mjestu izvan svoje izborne jedinice ili
- na biračkom mjestu određenom u (bilo kojem) diplomatsko-konzularnom predstavništvu Republike Hrvatske u inozemstvu.

2. BIRAČI KOJI NEMAJU PREBIVALIŠTE U REPUBLICI HRVATSKOJ

a) birači koji su podnijeli zahtjev za e-osobnom iskaznicom, ne moraju se aktivno registrirati već će, po službenoj dužnosti, biti aktivno registrirani prema adresi prebivališta iz e-osobne iskaznice.

Ukoliko žele glasovati na području drugog diplomatsko-konzularnog predstavništva odnosno u Republici Hrvatskoj, podnijet će zahtjev za promjenu mjesta aktivne registracije.

b) birači koji nisu podnijeli zahtjev za e-osobnom iskaznicom (s podatkom o prebivalištu izvan Republike Hrvatske) kako bi glasovali, u inozemstvu ili u Republici Hrvatskoj, **moraju se aktivno registrirati.**

Zahtjev za aktivnu registraciju i zahtjev za promjenu mjesta aktivne registracije, birači podnose:

– najbližem diplomatsko-konzularnom predstavništvu Republike Hrvatske u inozemstvu **ili iznimno** Gradskom uredu za opću upravu Grada Zagreba

– nadležnom uredu u Republici Hrvatskoj, ako će na dan održavanja izbora boraviti u Republici Hrvatskoj.

Birači koji su zatražili privremeni upis izvan mjesta prebivališta, potvrdu za glasovanje izvan mjesta prebivališta, prethodnu registraciju te aktivnu registraciju glasovat će u Republici Hrvatskoj odnosno u inozemstvu na posebnim biračkim mjestima koja će za njih u najkraćem mogućem roku po raspisivanju izbora odrediti nadležna izborna povjerenstva odnosno Državno izborno povjerenstvo odmah po isteku roka za aktivnu registraciju.

e-Građani

Podsjećamo birače koji imaju vjerodajnice i pristup aplikaciji e-Građani, da zahtjev za privremeni upis, prethodnu registraciju i aktivnu registraciju, mogu podnijeti putem iste.

Na internetskoj stranici Ministarstva uprave <https://uprava.gov.hr> dostupni su obrasci zahtjeva te podaci o adresama nadležnih ureda.

Zahtjevi za privremeni upis, aktivnu registraciju, prethodnu registraciju i izdavanje potvrde za glasovanje izvan mjesta prebivališta, mogu se podnijeti **zaključno do srijede 31. kolovoza 2016. godine.**

Nadležni uredi u Republici Hrvatskoj će **na dan 31. kolovoza 2016. godine** zaprimati zahtjeve **do 16,00 sati.**

Podsjećamo birače koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj da je **uvjet za ostvarivanje prava glasovanja VAŽEĆA OSOBNA ISKAZNICA.** Naime, samo birači koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj i važeće osobne iskaznice ulaze u popis birača odnosno nalazit će se na izvacima iz popisa birača koji će biti dostavljeni na biračka mjesta.

Birači koji prilikom dolaska na biračko mjesto, utvrde da nisu upisani u izvatke iz popisa birača, mogu **na dan održavanja izbora** dobiti **POTVRDU ZA GLASOVANJE** (npr. osobe koje nemaju važeće osobne iskaznice).

Potvrde izdaju nadležni uredi u Republici Hrvatskoj prema mjestu prebivališta birača odnosno diplomatsko-konzularna predstavništva u inozemstvu, za birače koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj.

